

Rozsudek Okresního soudu v Bratislavě-město ze dne 29. 5. 1964, sp. zn. 1 T 7/64

Číslo: 40/1964

Právní věta:

Trestného činu opustenia republiky podľa § 109 ods. 1 tr. zák. a účasti na tomto trestnom čine podľa § 10 ods. 1, § 109 ods. 1 tr. zák. sa môže dopustiť ktokolvek, teda nielen československý štátny občan, ale i osoba bez štátneho občianstva alebo cudzinec.

Z hladiska zákonného znaku "opustenia republiky" je nerozhodné, či osoba, ktorá bez povolenia opustí územie ČSSR, mala na tomto území bydlisko, alebo sa na ňom zdržovala len prechodne.

Soud: Okresní soud Bratislava-město

Datum rozhodnutí: 29.05.1964

Spisová značka: 1 T 7/64

Číslo rozhodnutí: 40

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Opuštění republiky

Předpisy: 140/1961 Sb. § 10
140/1961 Sb. § 109

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Súd uznal obžalovaného A, maďarského štátneho príslušníka, vinným pokusom trestného činu opustenia republiky podľa § 8 ods. 1, § 109 ods. 1 tr. zák. preto, že v marci 1964 po dohode s ďalšími spoluobžalovanými B, C a D sa pokúsil prekročiť bez povolenia československej štátnej hranice ukrytý v osobnom aute riadenom obžalovanou C, pričom pri colnej prehliadke bol orgánmi československej pohraničnej kontroly odhalený a v zamýšľanom čine mu bolo zabránené. Obžalovaní, cudzí štátni príslušníci B, C a D boli uznaní vinnými pomocou k pokusu trestného činu opustenia republiky spolupáchateľstvom podľa § 9 ods. 2, § 10 ods. 1 c) k § 8 ods. 1, § 109 ods. 1 tr. zák. preto, že v tom istom čase a tamže po dohode s obžalovaným A v úmysle umožniť mu cez územie Československej socialistickej republiky ilegálny odchod do cudziny, pokúsili sa obžalovaného A, ukrytého na zadnom sedadle osobného auta bez cestovného povolenia dopraviť na cudzie štátne územie.

Z odôvodnenia:

Obžalovaný A, štátny príslušník Maďarskej ľudovej republiky, ktorý prišiel do ČSSR ako turista, sa

pokúsil za pomoci spoluobžalovaných, tiež cudzích štátnych príslušníkov B, C a D ilegálne opustiť územie ČSSR. Na hraniciach boli však zadržaní.

Pri právnom posúdení zažalovaného konania vychádzal okresný súd z týchto úvah:

Čin bol spáchaný na území Československej socialistickej republiky cudzími štátnymi príslušníkmi. Podľa zásady teritoriality vtelenej do § 17 tr. zák., sa trestnosť činu spáchaného na území republiky posudzuje podľa československého zákona bez ohľadu na štátnu príslušnosť obžalovaných. Bolo treba skúmať, či obžalovaní spáchali trestný čin, ktorý bol predmetom obžaloby.

Obhajcovia obžalovaných namietali, že podľa zámeru zákonodárcu i podľa publikovanej literatúry nie je možné zhladávať v zažalovanom konaní pokus trestného činu opustenia republiky, resp. pomoc k takémuto trestnému činu, pretože obžalovaný A, maďarský štátny občan, ktorý prišiel na územie Československej socialistickej republiky iba na prechodný pobyt 30 dní, nie je subjektom spôsobilým spáchať trestný čin opustenie republiky podľa § 109 ods. 1 tr. zák. a teda aj pomoc poskytnutá tomuto ďalšími obžalovanými, aj keď ide o konanie pre spoločnosť nebezpečné, nemôže byť trestne. Poukazovali pritom, okrem iného, aj na ustanovenie § 90 ods. 1 tr. zák., podľa ktorého tam, kde zákon vyžaduje osobitnú vlastnosť, spôsobilosť alebo postavenie, nemôže byť páchatelom ten, kto tieto podmienky nespĺňa. Podľa názoru obhajoby bolo by možné v konaní obžalovaných zhladávať iba priestupok podľa § 6 ods. 1 zákona číslo 60/1961 Zb.

S uvedenými názormi obhajoby nie je možné súhlasiť.

Ustanovenie § 109 ods. 1 tr. zák. o opustení republiky systematicky zaradené do druhého oddielu osobitnej časti trestného zákona o trestných činoch proti bezpečnosti republiky. Poslaním tohoto ustanovenia je chrániť spolu s ustaveniami o vniknutí na územie republiky podľa § 110 tr. zák. a o porušovaní predpisov o medzinárodných letoch podľa § 111 tr. zák., i záujem v tejto oblasti chránených spoločenských vzťahov – režim pohybu medzi územím republiky a cudzinou ako jeden z podstatných práv republiky, vyplývajúci z jej štátnej zvrchovanosti.

Bezpečnosť republiky vyžaduje, aby pohyb cez štátne hranice, regulovaný našimi vnútroštátnymi predpismi, nebol narušovaný nielen vlastnými štátnymi občanmi, či inými obyvateľmi republiky, ale ani kýmkoľvek iným, kto na území Československej socialistickej republiky hoci aj dočasne sa zdržuje.

Toto je spoločensko-politický zmysel ustanovenia § 109 ods. 1 (ako aj § 110, § 111 a tr. zák.

Pri výklade zákonného ustanovenia § 109 ods. 1 tr. zák. treba, pravda, okrem jeho spoločensko-politického zmyslu objasniť ďalšie rozhodujúce kritéria. Podľa § 109 ods. 1 tr. zák. spácha tento čin, kto bez povolenia opustí územie republiky.

Páchatelom tohto trestného činu môže byť ktokoľvek. Vyplýva to nielen z terminológie zákona, ktorý výraz „kto“ používa všade tam, kde sa trestná zodpovednosť priamo zo zákona neobmedzuje na užší okruh osôb, ale aj z porovnania ustanovenia § 109 ods. 1 tr. zák. s ďalšími na toto ustanovenie obsahovo priamo naväzujúcimi. Pretože zákon na rozdiel od súvisiacich ustanovení § 109 ods. 2, § 110 tr. zák. nič bližšieho o subjekte trestného činu podľa § 109 ods. 1 tr. zák. neuvádza, môže byť páchatelom tohto trestného činu ktokoľvek, teda československý štátny občan, osoba bez štátneho občianstva, i cudzinec.

K trestnosti opustenia republiky podľa § 109 ods. 1 tr. zák. zákon vyžaduje, aby sa tak stalo bez povolenia.

Obžalovaný A mal povolenie vydané Policajným kapitanátom V. obv. hl. mesta Budapešť 9. januára

1964 opravňujúce v čase od 9. januára 1964 do 9. januára 1965 na pobyt na jedenkrát najviac na 30 dní v Československej socialistickej republike. Toto povolenie, ktoré zodpovedá medzištátnej dohode medzi ČSSR a Maďarskou ľudovou republikou, bolo pri prekročení štátnych hraníc registrované v Štúrove 13. marca 1964 našimi štátnymi orgánmi. Za tohoto stavu veci bol obžalovaný A oprávnený zdržovať sa po dobu 30 dní v republike a po uplynutí tejto doby v dôsledku povolenia vydaného maďarskými štátnymi orgánmi a akceptovaného podľa medzištátnej dohody naším štátom, musel opustiť republiku jedine späť na územie Maďarska. Výslovne na uvedenom tlačive je pritom preškrtnutá aj druhá alternatívne prichádzajúca krajina – Poľská ľudová republika. S povolením československých štátnych orgánov mohol teda tento obžalovaný opustiť republiku iba do jednej krajiny – do Maďarskej ľudovej republiky. Ak tento obžalovaný miesto toho sa pokúšal ilegálne opustiť územie republiky do cudzieho štátu, naplnil svojím konaním aj pojmové znaky pokusu učiniť tak bez povolenia.

Z uvedených dôvodov námietka obhajoby, že obžalovaný A nebol spôsobilý vzhľadom na ustanovenie § 90 ods. 1 tr. zák. spáchať trestný čin podľa § 109 ods. 1 tr. zák., neobstojí.

Neobstojí ani tvrdenie obhajoby, že by v zažalovanom konaní obžalovaného A a osôb s ním spoluobžalovaných bolo treba zhladávať iba priestupok podľa § 6 zákona číslo 60/1961 Zb.

Podľa § 98 zrušeného trestného zákona správneho bol za priestupok postihovaný okrem iného cudzinec, ktorý neoprávnene pobýval na území republiky. Podľa § 100 toho istého zákona za pasový priestupok bol potrestaný, kto bez platného cestovného pasu alebo preukazu prekročil hranice republiky. Prvé ustanovenie v podstate s obdobným obsahom ako v § 98 tr. zák. správ. bolo prevzaté do ustanovenia § 17 ods. 1 písm. c) zákona číslo 60/1961 Zb. Druhé ustanovenie podľa § 100 zrušeného trestného zákona správneho postihujúce prekročenie hraníc Československej socialistickej republiky bez povolenia, nebolo do zákona č. 60/1961 Zb. prevzaté. Z náväznosti medzi oboma vyššie uvedenými priestupkami podľa trestného zákona správneho treba spolu s výkladom ustanovenia § 109 ods. 1 tr. zák. dôvodiť, že sa nestalo preto, že za splnenia podmienok § 3 tr. zák. pre spoločnosť nebezpečné prekročenie hraníc republiky do cudziny je trestným činom a nie priestupkom podľa § 6 zákona číslo 60/1961 Zb, a podobne trestným činom a nie priestupkom vniknutie na územie republiky (§ 110 tr. zák.). V tejto situácii potom okolnosť, že obžalovaný A nebol ani štátnym občanom republiky, ani jej obyvateľom a že na území Československej socialistickej republiky sa zdržoval iba prechodne, má čiastkový význam iba pre stanovenie stupňa nebezpečnosti jeho činu pre spoločnosť trestného inak podľa § 109 ods. 1 tr. zák.

V konaní ostatných obžalovaných zhladal okresný súd pomoc v pokusu trestného činu opustenia republiky spolupáchateľstvom podľa § 9 ods. 2, § 10 ods. 1 písm. c) k § 8 ods. 1, § 109 ods. 1 tr. zák.

Poznámka: Najvyšší súd sa nestotožňuje so stanoviskom k § 109 ods. 1 tr. zák. vyjadreným pod č. 2 vysvetliviek k tomuto zákonnému ustanoveniu, uverejnenom v Komentári trestného zákona, vydanom nakladateľstvom Osveta v Bratislave v r. 1964.